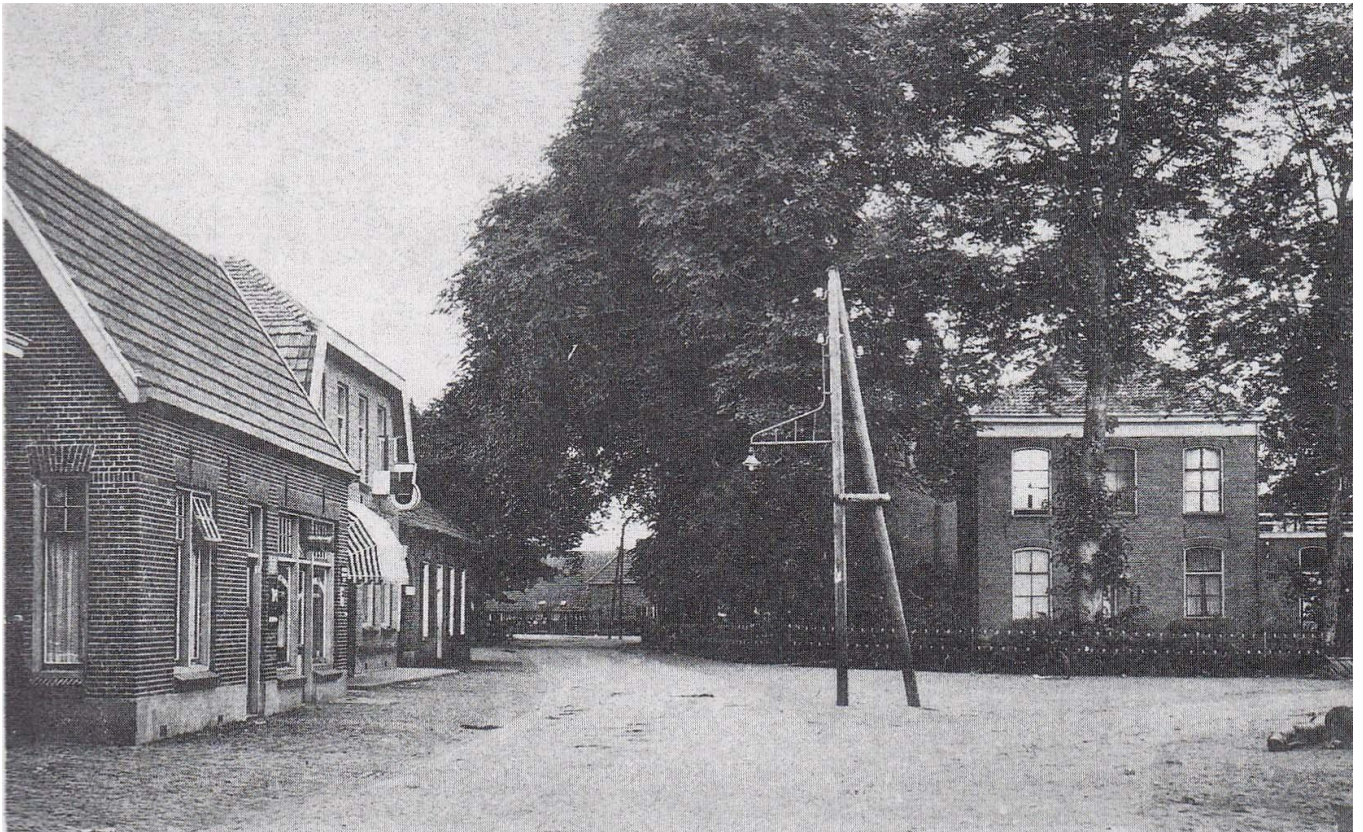

Pentekening: G.M. Pietersma

J.G. Altena, G.J. Kraa

Stichting Oudheidkamer Buisjan, Enter

ENTER. DORPSSTRAAT MET HERV. PASTORIE

Voorwoord

Lectori Salutem,

"Als de middelen het toelaten zal de Stichting meewerken aan het samenstellen van een tweede deel van "Enter 800"; aan de schrijvers en de hoeveelheid stof zal het zeker niet liggen".

Dit citaat komt van het voorwoord van "Enter 800 deel I", dat twee jaar geleden verscheen en vrijwel is uitverkocht.

Welnu, de middelen laten het toe, de schrijvers hebben er de nodige uren ingestoken en de hoeveelheid stof bleek inderdaad ruimschoots voldoende om dit boek "Enter 802" te vullen met 6 hoofdstukken.

En ook nu kan de zin herhaald worden: "Als de middelen het toelaten zal de Stichting meewerken aan het samenstellen van.... enz. Dat geldt dan voor een derde boekje.

Laten we er maar een traditie van maken om te besluiten met een gedicht. Deze keer hebben we er een gekozen uit de bundel "met weinig weure" van Jannes Slot:

DROMEN

Dagdromend denk ik aan veel dingen,
en tal van jeugdherinneringen
komen weer in mij op.

Ineens dan denk ik plotseling,
weer aan die fijne vriendenkring,
waarvan ik deel uitmaakte.

En vaak, als ik in gepeins verzink,
denk ik aan 't kerkje op de brink
waar God Zich openbaarde.

Dan komt ook de vereniging,
weer op, in mijn herinnering,
daar werden wij volwassen.

'k Vergat de school, die hoort er bij,
de school van meester Koldewey,
wat was het goed in Enter.

Enter, november 1990.

G.J. Kraa, eindredactie.

Als u in de inhoudsopgave op de titel van een hoofdstuk klikt, opent dat hoofdstuk zich in een nieuw venster.

Inhoudsopgave

I G.J. Kraa, De bevolking van Enter in 1880	pagina	5
II G.J. Kraa, Ganzen en katoentjes	pagina	19
III J.G. Altena, Het klompenmaken in Enter	pagina	39
IV G.J. Kraa, Het onderwijs in Enter	pagina	65
V J.G. Altena, De oorlogsjaren	pagina	101
VI J.G. Altena, Het verzet	pagina	123
VII Bronnenlijst	pagina	157

De pentekening op het omslag is van Guido Marnix Pietersma.

Deze uitgave werd mogelijk gemaakt mede dank zij een financiële bijdrage van de Rabobank Enter

VII. Bronnenlijst

In Enter 800 deel II zijn de artikelen niet voorzien van verwijfsnummers. Dit vooral om de leesbaarheid te vergroten.

Geraadpleegde bronnen:

Het onderwijs in Enter:

Acta v.d. Classis; (over de tijd van de reformatie)

het archief van Ridderschap en Steeden (Staten-archief, met name de stukken 4986 - 4991);

geboorte-huwelijks-overlijdensdata zijn ontleend aan de registers van de afdeling Bevolking in Wierden, verder aan de desbetreffende boeken in RAO te Zwolle, met name betreffende Rijssen, Enter, Markelo;

over de schoolstrijd in Enter zijn stukken geraadpleegd in het archief van kerkeraad en kerkvoogdij van de Hervormde Gemeente Enter;

de markeboeken van Enter (RAO Zwolle,) leverden gegevens op betreffende markebesluiten, vooral in 18e en 19e eeuw.

J. Prakken heeft een aantal markeboeken van Enter gecopieerd in zijn eigen zeer goed leesbare handschrift. (RAO collectie Prakken).

H. van Wijngaarden, "Met n oaln measter bie j n heard", Gorinchem, z.j.

"St. Jozephsschool Enter", 1989, Herman Kerkhof, uitgave van de school.

"Inspectierapport 1830/1831" in Verslagen en mededelingen van Overijssels Recht en Geschiedenis,

archieven van de schoolbesturen (voor zover compleet of bestaand) van de scholen in Enter en Ypelo.

voorts:

artikelen uit diverse kranten, met name de Twentsche Courant (1846 Van Wijngaarden als bemiddelaar tussen de Franse overheid en Wierdense ingezetenen) idem over het overlijden van het schoolhoofd Beltman); Dagblad

van het Oosten (overlijden schoolhoofd Beltman); verslag gemeenteraadsvergadering 1935 (over de schoolkwestie)

Over de weefschool:

Cato Eelderink, "Een Twentsch Fabriqueur van de achttiende eeuw". G.J.I. Kokhuis, "De geschiedenis van Twente", 1982, Hengelo
drs. G.J. Schutten, "Varen waar geen water is", 1981 Hengelo

"Aardrijkskundig Woordenboek", v.d. AA, Gorinchem 1844

A.J.H. Gietelink, "Enter, Historisch-geografische schets van een merkwaardig dorp", Tijdschr. Kon. Ned Aadr. Gen. dl 67 1950

Gemeenteverslagen Wierden, Oud archief Gemeentehuis Wierden

J. Halbertsma, "de weefschool te Goor", Ov Alm. voor Oudheiden en letteren, 1837

dr. J.A.P. G. Boot en dr. A. Blonk, "Van smiet-tot snelspoel", 1957 Hengelo

Dick Smit, Tubantia (3.10.87) "de Jutefabriek van de fa. Ter Horst & Co"

Over de ganzen:

Arend Jan Heideman, "Gaostok als neuger voor blik op verloren ganzenparadijs", Jaarboek Twente 1987.

A.J. Leestemaker "Geese", notitieboekje, archief oudheidkamer Buisjan, Enter

H.W. Heuvel, "Oud-achterhoeks boerenleven", Deventer 1982

"Gids voor Twente", Doetinchem 1926

J.A. Niemeier: "Kent U Drente ook zo?" Zeist gesprekken met:

Mej. A.T. Prakken, J.W. ten Hove, H.J. Geels, R. Doorn, wijlen Joh. Langenhof, Albert Pluimers, mevr. Veldhuyzen van Zanten- Te Gussinklo, Jac. Timmerman, en G. Wolters (n Fitpoater).

Over oorlog en verzet:

Twente weer vrij: C.B. Cornelissen
Storm uit het Noorden: C.B. Cornelissen
In de schaduw van de Adelaar: C.B. Cornelissen en J. Slettenhaar
Wierden in bezettingstijd: F. Noltus
De Illegalen: Coen Hilbrink
Gesprek(ken) te Enter met:
G. en B. Tiehuis
J. Nijmeijer en de familie Nijmeijer (De Koote)
mevrouw H. Horstman, J.J. ten Berge, H. Leussink, J. Brunnenkreef, J. Kornegoor, R.C. Veldhuyzen van Zanten, Js. Koenderink, mevrouw E. van Hoorn, mevrouw R. Frank, mevrouw A. de Leeuw, mevr. E. Denneboom, J. Klein Nagelvoort, gesprek en correspondentie met mevrouw H. Silberschmidt-Hartog, Israël; Archief G.J. Kraa, archief Gemeente Wierden
oude administratie smid Rutenfrans, Enter
verzameling C.B.Cornelissen, Wierden
verzameling E. Stapersma, Enter, (dagboek mevr. Veldh. v. Zanten)

Over klompenmakerijen:

archief klompenmuseum 't Sköpke, Enter
oude administratie smid Rutenfrans, Enter,
Beschrijving van handel en nijverheid in Nederland, Mr. J.C.A. Everwijn
De klompenmakerij in Nederland, Dr. Chr. Plomp
Klompen, hun makers en hun dragers, H. Noorlander
De vaktaal van de Nederlandse klompenmakers, J.J.A. van Bakel
Aardrijkskundig woordenboek van Nederland V.d. AA
De kloppenmakerij, Paul Hesters
Bibliotheek Enter
Gesprekken te Enter met:
J.J. ten Berge, M. Pluimers, J.W. ten Hove.
Gedicht M. Pluimers

Rectificatie Enter 800 deel I

Op de pagina met de inhoudsopgave is onderaan een toelichting opgenomen bij de foto van de omslag. Daar de omslag echter van een pentekening werd voorzien dient de toelichting als vervallen beschouwd te worden.

Op pagina 45 staat een foto. Bij "4e rij van boven" wordt de voornaam Winnie genoemd met toevoeging "geen achternaam bekend". Mevrouw Assink-Van de Riet wist de achternaam: Brakel.

Bij "onderste rij" is sprake van een zetfout: Borgers dient gelezen te worden als Burgers.

Colophon

Uitgave: Stichting Oudheidkamer Buisjan, Enter

Medewerkers: J.G. Altena
G.J. Kraa

Eindredactie: G.J. Kraa

Druk: Van der Perk
Nieuw-Lekkerland

Copyright 1990 Stichting Oudheidkamer Buisjan, Enter